

บทที่ ๑

บทนำ

ภาษาเป็นสื่อกลางสำคัญหรือเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์สื่อสารระหว่างมนุษย์ มนุษย์ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้ตลอดจนประกอบกิจการต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ภาษาจึงเป็นหัวใจสำคัญของสังคมมนุษย์ เป็นปัจจัยมนุษย์ดำเนินชีวิตรวมกันอย่างสันติสุข

ชาติไทยมีภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ เป็นเอกลักษณ์ของชาติ และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ภาษาไทยจึงมีความสำคัญต่อคนไทยอย่างยิ่ง สมควรที่คนไทยจะภาคภูมิใจและช่วยกันธำรงภาษาของเราไว้ วิธีหนึ่งที่คนไทยในฐานะเป็นเจ้าของภาษาไทยให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ พร้อมทั้งร่วมกันพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยให้สามารถใช้ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ อันจะก่อให้เกิดประสิทธิผลเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของชาติ ดังที่พระอภิปภษะภณ (๒๕๒๑ : ๑) กล่าวไว้ว่า “...ภาษาเป็นเครื่องผูกพันมนุษย์ต่อมนุษย์ให้แน่นแฟ้นยิ่งกว่าสิ่งอื่น ไม่มีสิ่งอื่นใดที่จะทำให้คนรู้สึกเป็นพวกเดียวกันหรือแนบเนียนยิ่งไปกว่าการพูดภาษาเดียวกัน....”

ภาษาไทยเป็นเครื่องแสดงให้เห็นวัฒนธรรมอารยธรรมไทย สร้างสำนึกแห่งความเป็นคนไทยและความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมเป็นของตนเองมาช้านาน ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งของชีวิตมนุษย์ และวัฒนธรรมเป็นแนวทางในการกำหนดค่านิยมเป็นเป้าหมายของชีวิต และเป็นส่วนเชื่อมโยงคนไทยให้ร่วมกันสร้างสรรค์ความเป็นปึกแผ่นของชาติ

ปัจจุบันสังคมมนุษย์ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประเทศต่าง ๆ สามารถติดต่อสื่อสารถึงกันอย่างรวดเร็ว เข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ สื่อต่าง ๆ และเทคโนโลยีจากประเทศตะวันตก กำลังแพร่เข้าสู่ประเทศไทย ก่อให้เกิดบุคคลและหน่วยงานวิตกว่าเยาวชนของชาติจะรับเอาวัฒนธรรมต่างประเทศเข้ามาใช้อย่างไม่เหมาะสม โดยเฉพาะการใช้ภาษาไทยที่กำลัง

จะวิกฤต องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงแสดงความเป็นห่วงถึงการใช้ภาษาไทยของคนไทยปัจจุบัน รัฐบาลไทยโดยนายกรัฐมนตรีนายชวน หลีกภัย (มติชนรายวัน, สิงหาคม ๒๕๓๖) ได้จัดให้ปี ๒๕๓๗ เป็นปีรณรงค์วัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางภาษาไทย นายกรัฐมนตรีได้กล่าวเรียกร้องให้ผู้ปกครองและครูช่วยกันสร้างจิตสำนึกให้มีความเป็นไทยตลอดจนการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องแก่เยาวชน

ปัญหาการใช้ภาษาไทยที่อยู่ในขั้นวิกฤต (ไทยรัฐ, ตุลาคม ๒๕๓๖ : ๘) ทุกฝ่ายได้แสดงความห่วงใย กระทรวงศึกษาธิการได้ตั้งสถาบันภาษาไทยขึ้น เพื่อรณรงค์การใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง และในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้มีนโยบายเด่นชัดที่จะรณรงค์ให้มีการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง ได้มีการสอบคัดเลือกผู้บริหารในสังกัด สปช. ทุกระดับ โดยพิจารณาพื้นฐานด้านภาษาไทยเป็นหลัก โดยให้สามารถอ่านเขียน พูดภาษาไทยได้คล่องแคล่วและถูกต้อง หลายฝ่ายมองเห็นความสำคัญของภาษาไทย ซึ่งเป็นมรดกที่ล้ำค่าของชาติกำลังจะวิบัติ หักงะที่เกิดความวิบัติคือ การพูด การเขียน (ทำไม....ภาษาไทยถึงวิบัติ, ไทยรัฐตุลาคม, ๒๕๓๖ : ๘) ข้อวิบัติที่เป็นอันตรายคือ การเขียนพยัญชนะ การเขียนคำ และการเขียนประโยคยังมีความผิดเพี้ยนอยู่เป็นอันมาก ที่เห็นได้ชัดที่สุดคือการเขียนตัวอักษรไทย ได้ผิดรูปแบบตักขณะไปมาก บางฝ่ายเห็นว่าดื้อมวดชนทำให้ภาษาไทยวิกฤต....

กรมวิชาการได้จัดประชุมสัมมนาแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมภาษาไทยโดยมีท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิ์คณ ญ. อยุธา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาไทยเป็นประธาน (ภาษาไทยวิกฤต, มติชน กุมภาพันธ์, ๒๕๓๘ : ๑๑) หลายฝ่ายเห็นว่าภาษาไทยเสื่อมคุณค่าสาเหตุเกิดจากครูไม่สอนให้นักเรียนเห็นคุณค่าของภาษาไทยไม่สอนให้เกิดความตระหนักซาบซึ่งประทับใจ ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี กล่าวว่า (เคลวินิวส์, พฤศจิกายน, ๒๕๓๗ : ๑๒) "...ยุคนี้เป็นยุคของข้อมูลข่าวสารถึงเวลาแล้วที่เราต้องปรับระบบการศึกษาไทยให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลก ต้องให้เด็กเรียนรู้ถึงธรรมชาติ เรียนแล้วได้ประโยชน์ และครูสอนจะต้องปรับปรุงตัวเอง" ซึ่งสอดคล้องกับนายสุธรรม ปั้นประเสริฐ เดชาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาได้กล่าวว่ (ไทยรัฐ, ตุลาคม, ๒๕๓๖ : ๘)

“...ขณะนี้ครูในสังกัด สปช. พูดและใช้ภาษาไทยกันผิด ๆ ถูก ๆ ทั้งที่มีหน้าที่และเป็นตัวแบบที่ดีให้แก่เด็ก”

นอกจากนี้ยังมีการถกปัญหากันว่าเพราะเหตุใด เด็กนักเรียนสมัยนี้จึงไม่เก่งภาษาไทย หรือเก่งภาษาไทยผู้เด็กสมัยก่อนไม่ได้ (สอนภาษาไทยอย่างไร, เติลินิวต์, พุทธจิตาชน, ๒๕๓๙) : ๑๒) สอนภาษาไทยอย่างไร ใช้หนังสืออะไรสอน ทำอย่างไรนักเรียนจึงจะไม่เบื่อ รวมทั้งทำอย่างไรครูผู้สอนจึงไม่เบื่อหน่ายท้อใจ ปัญหาที่พบคือความถดถอยในด้านการเรียนการสอนก็ไม่อยู่ในขั้นเป็นที่น่าพึงพอใจ พฤติกรรมการเรียนภาษาไทยของนักเรียนในปัจจุบันส่วนหนึ่งพบว่า เป็นพฤติกรรมที่ไม่ใส่ใจและไม่เห็นคุณค่าของภาษาไทย พล.ค.ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ (รายการภาษาไทยสโมสร ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๑๒ : ๒๕๓๙) เป็นปีรณรงค์วัฒนธรรมไทย หลายหน่วยงานได้ตอบสนองนโยบาย โดยเฉพาะคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) ได้รณรงค์กับศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดทั่วประเทศจัดกิจกรรมหนุนปีรณรงค์วัฒนธรรมไทย โดยการจัดกันว่าการรณรงค์วัฒนธรรมที่ร่วมกันเป็นภาครัฐและเอกชนจะเกิดขึ้นเฉพาะปีรณรงค์วัฒนธรรมไทย ๒๕๓๙ เท่านั้น หรือถ้าเปลี่ยนผู้นำรัฐบาลใหม่การรณรงค์ยังวัฒนธรรมและภาษาไทยยังความสำคัญอยู่หรือไม่ เพราะวิถีครอบครัวและชุมชนไทยการพัฒนาที่มุ่งเห็นในด้านเศรษฐกิจยากเกินไป ทำให้สถาบันครอบครัวและชุมชนขาดความเข้มแข็งมั่นคง ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวและชุมชนดูจะขาดความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของสมาชิก ขาดการเรียนรู้และถ่ายทอดทางวัฒนธรรม อันเป็นรากฐานของความมั่นคงในครอบครัว และชุมชน จนบรรณนิยมประเพณีที่ดีงามของไทยหลายอย่างถูกทำลายลง นำไปใช้ในทางไม่ถูกไม่ควรหรือบางอย่างกลายเป็นเรื่องล้าสมัย เพราะความไม่เข้าใจความหมายและเนื้อหาอย่างต้องแท้ไม่สามารถเข้าถึงคุณค่าของแบบแผนดั้งเดิม จึงส่งผลกระทบต่อค่านิยมและวิถีชีวิตของคนไทย

การพัฒนาประเทศที่มุ่งเสริมความเจริญทางด้านวัตถุเป็นหลักทำให้เกิดการละเลยต่อความเจริญทางด้านจิตใจ ชาวไทยจำนวนมากไม่น้อยตกเป็นทาสของวัตถุ (ตามรอยพระยุคลบาท ปีรณรงค์วัฒนธรรมไทย, เติลินิวต์, มกราคม, ๒๕๓๙) : ๒๓) วิฤกตมิได้เกิด

เฉพาะในสังคมไทยเท่านั้น แต่เป็นปัญหาใหญ่ของสังคมโลกที่มีพัฒนาการทางเทคโนโลยี และความก้าวหน้าของวัตถุสูงโดยไม่คำนึง มติทางวัฒนธรรมสหประชาชาติและองค์การ ศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติได้ประกาศช่วงปี ๒๕๓๑ - ๒๕๔๐ เป็น ทศวรรษโลกเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรม โดยมีวัตถุประสงค์ให้ประเทศสมาชิกได้มองเห็น ความสำคัญของวัฒนธรรม ที่มีส่วนเสริมสร้างสัมฤทธิ์ผลในการพัฒนาและความเข้าใจใน ระหว่างชุมชนต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยและคณะตระหนักว่าการที่จะทำให้ภาษา ไทยและวัฒนธรรมอยู่ต่อไปอย่างถูกต้อง ควรเริ่มต้นที่เยาวชน เพราะเยาวชนเหล่านี้เป็น ทรัพยากรบุคคลที่มีค่าของประเทศ ถ้ามีการปูพื้นฐานและทัศนคติที่ถูกต้อง จะเป็นแนวทางที่ ทำให้คิดและปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับสังคมไทย ตลอดจนสามารถนำแนวความคิดที่ถูก ต้องนั้นช่วยพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ประกอบกับผู้วิจัยได้ทำหน้าที่ในการ สอนภาษา ไทยในระดับประถมศึกษามาโดยตลอดเห็นว่า การสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา แบบฝึกทักษะมีความสำคัญสำหรับผู้เรียนมากเพราะการสอนภาษานั้นทักษะการฝึกมีความจำ เป็นที่ต้องใช้อยู่เสมอ แบบฝึกทักษะที่ดีจะสร้างความสนใจให้ผู้เรียนให้เกิดการกระตือรือร้น ในความเห็น ของฐะปะนีย์ นาครทรรพ (๒๕๒๓ : ๑๐) ว่า “การสอนภาษาไทยให้สนุก ต้องให้นักเรียนได้พยายามทำแบบฝึกหัดให้มากที่สุด...” และเห็นว่าการจัดกิจกรรม เน้น วัฒนธรรมไทยสอดคล้องในกิจกรรมการเรียนและแบบฝึกทักษะเป็นสิ่งที่น่าสนใจที่สามารถ ทำได้ และผู้เรียนจะได้พัฒนาควบคู่กันไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้แบบฝึกภาษาไทยที่เน้นวัฒนธรรมไทยกับการใช้ แบบฝึกภาษาไทยที่เรียนตามแผนการสอนปกติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑
๒. ได้แบบฝึกหัดภาษาไทยที่เน้นวัฒนธรรมไทยที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. นักเรียนได้พัฒนาทักษะทางภาษาไทยสูงขึ้น และปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามวัฒนธรรมไทยอย่างเหมาะสม
๒. สนองความต้องการของโรงเรียนสาธิตที่จะมีแบบฝึกทักษะภาษาไทยที่เน้นวัฒนธรรมไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑
๓. การวิจัยครั้งนี้จะได้แผนการสอนวิชาภาษาไทยเน้นวัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๒๖ แผน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสาธิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในภาคปลายปีการศึกษา ๒๕๓๗ จำนวน ๖๖ คน